

SZALAY IMRE: Tájékoztató múzeumok és könyvtárak építésére és berendezésére. Budapest, Athenaeum, 1909.

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége által közrebocsátott kézikönyvek sorozatában jelent meg Szalay fenti könyve, melyben főfelügyelői minőségben szerzett tapasztalatait közli újonnan alakítandó múzeumok és könyvtárak számára. Épp azért az egész mű nem is annyira „tájékoztató”, mint inkább beszámoló egy munkás élet egyik értékes fejezetéről. Tájékoztatónak csak annyiban lehet venni, mert amit a szerző elmond benne, az lehető legrövidebbre van fogva.

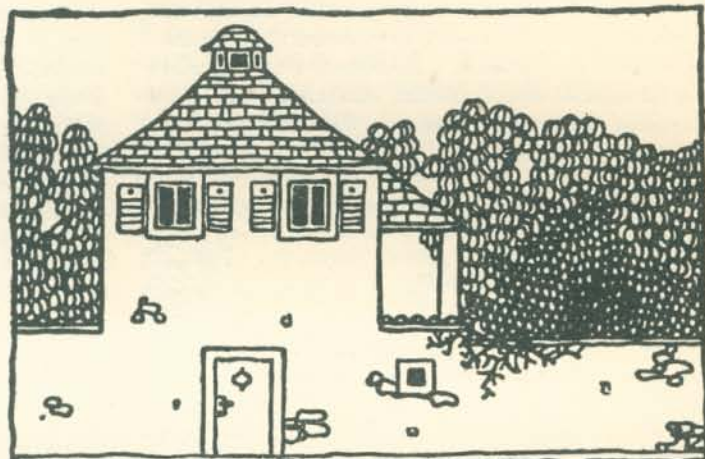
Múzeális irodalmunk ez ideig meglehetősen sovány, legalább is a könyvtári irodalom mögött marad. Míg Németországban, de legfőképpen Amerikában a múzeumi politikának csaknem tisztán építészeti és adminisztratív kérdése is óriási fejlődésnek lendült, addig nálunk még szükség van minden jóakarató kezdeményező lépésre. S ezt Szalay nagy szeretettel teszi meg. Eszmélet háttérül végig viszi művében, a vidéki múzeumoknak ajánlva a helyhez kötöttség gondolatát. Azt tanácsolja: álljon az épület már dekorációjában is vonatkozásban az illető vidék emlékeivel és hagyományával. Gyűjteményi anyagában pedig szintén igyekezzék saját környékének monografikus feldolgozását adni. Szalay könyvének gerincét azonban a gyakorlati tanácsok képezik, amelyek az építkezésre, belső berendezésre, a termek nagyságára, ajtók, ablakok, világítás, fűtés és tisztogatás mikéntjére vonatkoznak. Külön fejezetet szentel a különféle célt szolgáló bútorok szerkezetének és formájának ismeretelésére. Továbbá tárgyalja a rozsdá, por, penész és nap kártékonyága elleni védekezés főbb pontjait is.

A rövid szövegrészhez bő képanyag van csatolva, melyben részletrajzok és a tudnivalók illusztratív kiegészítése foglalhatók. A könyv formátuma kellemetlen, rajzai tiszták és értelmesek. Múzeumi ügyünk mindenesetre nyerni fog vele. SZ. G.

LARISCH RUDOLF: Unterricht in ornamentaler Schrift. II. Aufl. Wien, Staatsdruckerei, 1909. Ára 4 korona.

Akik a külföldi iparművészeti eseményeket szemmel tartják, észrevehetik, hogy mind több és több figyelem fordul a betűk és feliratok művészi alkalmazása felé. Talán soha annyit e kérdéssel nem foglalkoztak a XVI. századi kalligrafusok óta, mint éppen ma. A XIX-ik századvég elművészletlenedett típusokat hagyott ránk s természetsszerűleg fakadt fel a vágy, a sívár, elnyomott, mesteremberek kezén megnyúzott betűk helyett itt is szerepet juttatni a modern iparművészet főbb elveinek.

A kezdeményező lépést csaknem az angolokkal egyidejűleg Larisch tette meg, aki több kötetes kiadványában összegyűjtötte a modern művészek betűit s legutóbbi könyvében pedig methodikát dolgozott ki a betűvetés tanítására,

314.

EIN RICHTIGES WOHNHAUS SOLL KEIN PALAST SEIN = BAUET EUERE ZIMMER NICHT MIT FALSchem PRUNK-MIT GEISTIGEM EIGENTUM VON FÜRSTEN-ALS BETTLER DIESER GROSSEN-BAUET NACH EUEREM BEUTEL UND VOR ALLEM NACH EUEREM HERZEN

314. SZEMELVÉNY LARISCH: UNTERRICHT IN ORNAMENTALER SCHRIFT C. MŰVÉBŐL.

amelyet már csaknem teljes egészében akceptáltak is minden valamire való nyomdász, művészi, iparművészeti és technikai iskolában.

Legfőbb érdeme Larischnak, hogy a szerkesztett és kínos gonddal kirajzolt betűk helyett a vetett betűkre helyezi a súlyt, amely a tollból, ecsetből vagy parafáról folyva könnyed és friss marad mindig. Így a geometria helyett az optikai hatások érvényesülnek, amiből kifolyólag nemcsak a betű képe, hanem a szó, a sor és a sorokból alkotott egész lép előtérbe, mint kompozíció. A betű, sor és sorközök viszonylatának értékelése megbecsülhetetlen elrendező talentumot ébreszt. Megtanít arra, miként kell a részletmunkát az egész alá rendelni.

Be kell vallani azonban, hogy Larisch nem ment minden túlzástól. Ott, ahol a duktus épségét, a ritmus szépségét és a szerszámok nyelvét többre becsüli még az olvashatóságnál is, némileg megfedezkedik az iparművészet célszerűségi követelményéről. A „brutale Leserlichkeit“ nála sokszor harcra keveredik az ornamentális felfogással. Végeredményében azonban a rondírástól s a mesterember ákombákomoktól megcsömörlött lelkekbe Larisch tanulmányozása még mindig igen sok úde frissességet képes beléönteni.

Cz.

AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KIÁLLÍTÁSAI. Ez idén, mint ismeretes, a Társulat három nagyobb arányú kiállítást rendezett. És pedig áprilisban nyílt meg a debreceni iparművészeti kiállítás és a Társulat budapesti lakásberendezési kiállítása, májusban pedig a veneziai magyar kiállítás, melynek iparművészeti csoportját szintén a Társulat rendezte.

A lakásberendezési kiállítás még most is látható, nyitva marad október hó végéig, amikor annak helyét egyrészt a svéd iparművészeti kiállítás, másrészt pedig a karácsonyi bazár foglalja majd el. A jövő évi programot a Társulat még nem állapította meg véglegesen. Annyi azonban már bizonyos, hogy a wien nemzetközi vadászati kiállítás magyar pavillonjában kiállít egy nagyobb csoportot, melyet hazai iparművészeti tárgyakból válogat össze. Ugyancsak 1910-ben lesz a Társulat fennállásának huszonöt éves fordulója s szó van arról, hogy a Társulat ezt az időpontot egy gondosan előkészített jubiláris kiállítással ünnepelje meg. 1911-ben, a római nagy nemzetközi művészeti kiállítás magyar osztályának rendezésében a Társulatnak is szerepe lesz.

A DREZDAI NEMZETKÖZI FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS TANULSÁGA. Még száz éves sincs Daguerre találmánya s máris akkora fejlődésű útat tett meg, akár csak a XIX-ik század legnagyobb technikai csodáit felidéző gőz és villany. Az idei drezdai kiállítás meglepően széles alapokon összegezte azokat az eredményeket, amiket a modern fényképezés különféle alkalmazásában felmutatni képes. De talán egyik vonalon sem mutatkozott olyan élénknek a helyzet, mint éppen ott, ahol a fénnel rajzolt kép a művészet ajtaján kopogtat.

A fényképnek két irányban halad a művészi vonatkozása. Ott, ahol a fénykép mint az ábrázolásnak közvetlen módszere, tehát mint öncél szerepel, az az egyik. A másik pedig csak közvetve, mint segédeszköze a sokszorosító eljárásoknak, jut szóhoz. S meg kell vallani, hogy ez a másodrangú, alárendelt szerepköre a fényképezésnek a nagyobb és a fontosabb minden tekintetben.

Művészi fénykép alatt közönségesen azt értik, ami némiképp is ellentétben áll a régebbi hivatásos üzleti felvételekkel. Az amatőrök sorából indult meg az a harc, amely lassan kiküszöbölte a felvételeknél az alakok merev beállítását, a barátságosra nyújtott arcokat, sőt még azt a kacér fénypötytyet is, amelyet minden tucatra készült fotográfiánál beleretusíroztak a szembe a kifejezés élénkítése kedvéért. A „csak barátságos arcot“ jelszó helyett a jól világított arcél, a bántóan éles körvonalak és fényellentétek enyhítése mind-mind a művészebb izlés ténfoglalását jelentette. Sőt az amatőrök izlése kiterjedt a papír s a kép színének megválogatására is. Egyszóval mindent a művészet után áhítózó lélek szempontjából fogtak meg.

Ez a mozgalom becses is volt egy bizonyos határig. Az amatőrök munkái óriási hatást voltak képesek gyakorolni magukra a mesterségszerű módon készült munkákra is. A túlzás csak ott kezdődött, amikor a művészkedés vágya átlépte a korlátokat s elejtette a saját erényeit a festőies hatások hajszolása kedvéért és a valóság szabatos visszaadása helyett egyéni műalkotásokat akart létrehozni a művészekhez hasonlóan. Az üveglemezen és vegyszereken át el akartak jutni Whistlerig, Carrièreig vagy Rembrandtig.

A bájos naivságok, a véletlenségek ügyes kihasználása azonban lehet epizód, de egy fejlődési folyamat komoly tényezőjeként nem jöhet számba. A drezdai kiállítás egészen határozott útmutatással szolgál e tekintetben. Az amatőrök fátyolozott látományai, a hangulatban fürdő bizonytalanságok rangja nem több mint a szórakoztató játékoké. A haladás fonala a szakképzett erők kezében van, akik bár izlés tekintetében eljárnak iskolázni a művészekhez, de mesterségük minden optikai, technológiai és kémiai tudásának birtokában vannak. Ez az alap tartja meg éppen őket a tárgyilagosság talaján és ezeken a korlátosokon belül bontakozik ki a maga teljességében a fényképezés igazi célja és köre.

Az egyszer bizonyos, hogy a fénykép nem képzőművészeti alkotás. Vásárolt ugyan a drezdai metszettár is gyűjteménye számára néhány fotográfált csendéletet, de azért a fénykép mégsem azonos a metszett vagy festett

képpel. A festett kép minden porcikájáról visszacsendül az alkotó ember teremtő ereje. A készítőnek érző, meg-látó vagy gondolkodó egyénisége szól hozzánk az anyagon át. A fénykép ellenben mechanikai műveletek eredménye. Lehet rajta valamit hangsúlyozni, valamit fűszerezni. Sokat lendít a jó beállítás, a fényforrás és háttér kikere-sése, de lényegében lencsék, csavarok, rúgók, lemezek és fűrdők kérdése az egész. Az ember szerepe csak a keze-lésnél nyilvánul, feladata a törvényszerűen működő erők irányításában merül ki.

Ugyanez az elv érvényes a nem öncélú fotográfiánál is, legfőképpen ezek közt is a sokszorosító technikákban. A fotográfia után vegyileg maratott cinklemez, a szel-lemes három- és többszínű nyomások a fénynyomással együtt mind-mind a tudomány és művészet ábrázo-lásainak szabatos visszaadását kell hogy szolgálják. Szédítő szerepkörüket a sokszorosított képek csakis akkor tudják betölteni, ha az originálist mennél tökéleteseb-ben pótolják.

A fotográfia segítségével létrejövő reprodukciók akkora lendületbe jöttek, hogy elsorvadtt mellettük a reprodukáló fa- és rézmetszet. A folyóiratok, tudományos művek, kereskedelmi és ipari alkalmazás az auto- és fototípiában hatalmas segítőtársra tettek szert. Különösen sokat köszön-het azonban a művészeti kultúra. A háromszínnyomással oly tökéletes képet lehet nyerni az eredetiről, mint soha eddig. Mindez természetesen összefügg magával a nyomdá-szattal, a gépeket is már e szerint konstruálják. És egész sereg más iparágba is belenyúlik a gyökere. A papír-gyártást, a festékgyártást is a maga céljainak megfelelőleg irányítja a fotomechanika. E téren a fejlődés nap-nap után újabb meglepetéseket tartogat a figyelmes szemlélő számára.

A fotográfálás mai irányzatában mindezeknél fogva csak a precíz munka számít. A tökéletes szaktudás. A mesterségbeli járatosság. A jövő fejlődése e csapáson fog haladni. Külön kell tehát választani a játékos kedv-telést a komoly munkától, a zsonglőrséget a kultúrától. Különösen hazánkban e téren még igen sok a tennivaló. Nincs olyan állami intézményünk, mint a bécsieknek, berlinieknek vagy péterváriaknak, ahol a fotográfia és fotomechanika komoly ápolásban részesülne. Itt csakis egy jól szervezett iskolai oktatás bevezetése hozhatna kívánt eredményt létre a mesterséggént gyakorlott ipar-művészeti ágban.

Azonkívül természetesen az amatőröknek is meg kell érteniük a jövő szavát. El kell mélyedniük egy-egy részletmunkába, hogy tevékenységük ne számítson fölös-legesnek. A hamburgi amatőrök közül egyik régi kapukat, másik kosztümöket gyűjt. A néprajz, a művészet hány pusztuló emlékét lehet így megörökíteni. A madarak, a méhek, a növények élete mind felkínálja a monografikus fényképtanulmányok sorozatát.

A drezdai kiállítás végeredményképpen arra tanít meg, hogy a jól szervezett szakoktatás és amatőrökösés mellett a művészkedést láz nem sorvasztja el, hanem ellenkezőleg táplálja és új virágokra fakasztja a műve-lődés hajtásait.

CZAKÓ.

**SVÉD KIÁLLÍTÁS AZ IPARMŰVÉSZETI MŰ-
ZEUMBAN.** A stockholmi iparművészeti kiállításról szóló ismertető cikkünkben felvetettük egy budapesti svéd kiállítás rendezésének eszméjét. Örömmel jelenthetjük, hogy a kiállítás kérdése immár mindinkább közeledik a meg-valósuláshoz. Radisics Jenő igazgató ugyanis megbízta dr. Czako Elemér múzeumi őr, hogy Stockholmban szem-élyesen intézze el az előkészítő munkálatokat. A svéddek készsége folytán mi akadály sincs annak, hogy egy első-rangú svéd szépművészeti és műipari kollekciót mutasson be az iparművészeti múzeum a budapesti közönségnek.

A kiállítás sikerének biztosítására külön bizottság alakult Stockholmban, melynek elnöke Salin Bernát, a Nordiska Museet főigazgatója; tagjai pedig Zorn Anders festőművész, Adler Viktor, az iparművészeti iskola igaz-gatója, Boberg Ferdinánd építész és Branting Ágnes művész. A kiállítás anyagát az Északi Múzeum gyűjti össze, miután annak kiválogatásában a kiküldött múzeumi őr is segédkezett. A múzeum hozzáadja saját tárgyai közül mindazokat, melyek alkalmasak arra, hogy a magyar közönség előtt föltárják a svéd háziipar multját és művészi fejlődését.

A GÖDÖLLŐI MŰVÉSZTELEP gyűjteményes ki-állítása szeptember hó 24-én nyílik meg a Nemzeti Szalonban. A kiállításon festményeken és rajzokon kívül bútorok és a Körösfői Kriesch Aladár vezetése alatt álló szövőműhelyben készült szőnyegetek és gobelineteket mutat-ják be. Olvasóink figyelmébe ajánljuk ezt az igen érde-kesnek ígérkező kiállítást.

AZ ORIENS MŰVÉSZETÉNEK kiállítását tervezik 1910-re a müncheniek. A kiállítást a Theresien-höhe-n levő kiállítási parkban rendezik; a védnökséget Rupprecht herceg vállalta el.

□

□

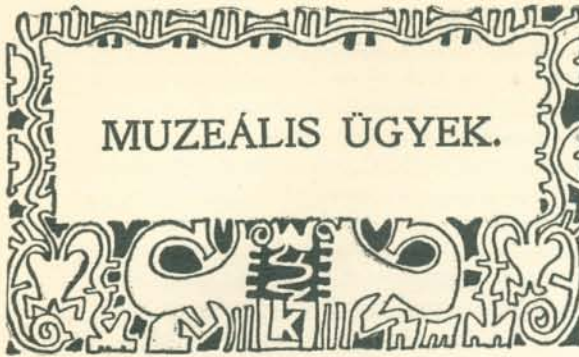
Túlhalmozott díszítményről beszélni nem lehet. A díszítmény, ha jó, nem lehet túlhalmozott, ha pedig rossz, mindig túlhalmozott. (RUSKIN.)

Akár becses gyanánt tüntesd föl azt, aminek becsé nincs, akár fáradtságba kerültnek azt, ami semmi fáradtságba nem került: mindkettő arcátlan, nemtelen család. S a világ minden cífrasága nem ér meg egy hazugságot. (RUSKIN.)

A művészetben a hazugságnak egy hitvány for-mája fordulhat elő, mikor az anyagot vagy munkát hazudják másnak, mint ami. Ez már igazán vétek, mint akármilyen más erkölcsi botlás s mindig a művészet súlyedésének jele. (RUSKIN.)

Hogyha a művész saját lelkiismerete előtt tisztán áll, akkor ne törődjék azzal, hogy mások mit beszélnek. Ha az ember létrán megy fölfelé, nem szabad hogy visszanezzon a kutyákra, melyek lenn ugatnak.

(MEISSONIER.)

A PÁLFFY-HAGYATÉK MŰKINCSEI. Tavaly elhunyt Pálffy János gróf töméntelen vagyonából kulturális célokra is megkötött végrendeletileg egy részt. Vöröskői várát és a hozzácsatolt ingatlanok, valamint a bazini uradalom erdősegeinek és gazdaságainak jövedelmét tanulmányi segélyekre szánta. Híres királyfi, pozsonyi, bazini és bajmóci kastélyainak műkincsei felől pedig úgy rendelkezett, hogy azok nyilvános gyűjtemény karakterével mindenki számára hozzáférhetőek maradjanak. Pozsonyi képtárát jórésben a Szépművészeti Múzeumra hagyományozta.

A végrendelet végrehajtói, a rendelkező szellemének megfelelőleg, a műkincseket elsőrangú szakferfiak által foglaltatták jegyzékbe. Az iparművészeti tárgyakat Radács Jenő igazgató dolgozta fel. Úgy hogy ma készen áll a Pálffy-műkincsek tudományos leírata, amelyből leltárt, katalógust, sőt bármely terjedelmű, hozzá méltó publikációt a legnagyobb könnyedséggel lehet készíteni.

Pálffy János mint gyűjtő nem járt el minden terv nélkül. Kastélyai közül Királyfát a XVIII. század alkotásaival rendezte be, Pozsonyban a Lajosok ízlése az uralkodó, bajmóci várának bizonyos középkori zamatot volt képes adni, wien palotájában pedig összegyűjtötte bútorban és berendezésben mindent, amit Napoleon korára vonatkozik, behódolva vele az empere műkincseinek is.

Királyfa a Mária Terézia századé. Az asszonykirálytól kapták a Pálffyok ezt a birtokot s a bájos asszonykirály számára emelt emléket János gróf is a kastély falai közt. Egész sora van a Mária Teréziáról elnevezett szobáknak. Nehéz vörös és zöld selyem kárpitok közt mennyezetes ágyak, pihenő kerevetek, kecses asztalok és polcok, benépesítve meissen és ó-bécsi szobrocskákkal. Ez a kor hangulatát Franciaországból nyerte s a XIX. században Pálffy János bámulatosan bele tudta magát élni a száz év előtti hangulatba. A királyné szobáin kívül a termek is úgy vannak berendezve, mintha a XVIII. században gyűjtötték volna tárgyait. Csavaros, volutás, rocaille-os motívumok nyüzsgenek a bútorokon, köztük néhány szerény, de előkelő angol darab, sok a japán és kínai bronz, még több a kékdíszű és celadon porcellán. Bouffe-munkák, állványos órák, XVIII. századi porcellánok és üvegek teszik kompletté a termeket, amelyek közt eleganciában és térhatás szempontjából első helyet foglalja el a hosszú folyosó.

Minden fel van szerelve. Az íróasztalokon tentartók, a kandallókon óra s gyertyatartó, papirkosár,

vírágartó a maga helyén stb. A tompított színek, a fehér-arany skála, a celadon tört színe, majd a wedgewood kékes-fehéreje viszik a szót. Az előszobában még ott áll a gazda széles karimájú kalapja, alatta botja az ezüsttel kivert mottóval: „ne bánts a magyart!” Minden úgy egy emberhez van szabva, hogy a látogató szinte várja, melyik fordulónál találja magát szemben a hatalmas oligarchával.

Ugyanez az érzés vezet a pozsonyi kastélyban is, amely hozzá még lakályosabb. Itt is a Pálffy pompás téralkotó- és elrendezőképességének varázsa tart fogva. Szinte belátunk lelkébe, mikor a 30 ezer koronás fiókos szekrényben megtaláljuk a hálóingeit s arany cipőhuzóját. Semmi sem volt neki elég nagy műtárgy vagy elég drága jószág ahhoz, amit ne ítélte volna méltónak az ő személyes használatára. Élni akart bennük és velük, élvezni a nap minden óráján és épp ezen személyéhez kapcsolt közvetlenség folytán volt képes olyan harmóniát elérni a szőnyeg, a tapéta színe és mustrája, a bútorok és a műtárgyak között.

Bazini aránylag a legbefejezetlenebb. Ide kerültek a vöröskői vár berendezései és a másutt el nem helyezett bútorok. Köztük nagyon sok a múzeális rangú.

Bajmóc ismét más karakterű. Fejedelmi vendégek fogadására restaurált főúri vár. Az építkezésbe több mint 6 milliót fektetett bele Pálffy. Belseje is a pompa és fény látványos hajléka. A Hunyadi-terem, a pompás lakosztályok, a kápolna olaszos kórusa felejthetetlen emléket hagy minden látogatóban. Németországban ilyen helyet a Baedeker két csillaggal szokott jelölni. Múzeális szempontból az Orcagna, Vasari s más neves mester képein kívül a pompás bútorok, gobelinék bírnak legnagyobb fontossággal.

A java képek Pozsonyban vannak. Ott a leggazdagabb a kincstár is, melynek kiváló részét képezi a nagybecsű szelencegyűjtemény. A királyfiat ezüstkamrában a használati ezüstedények dominálnak.

Igazán csak örülhetünk, hogy ily gazdag gyűjtemény jut a tanulni vágyó magyar közönség használatára. Bővebb ismertetését még Radács igazgató tollából külön számban fogja hozni a Magyar Iparművészet. Mindenesetre nagy feladat vár még azokra, kik a Pálffy-hagyaték sorsát intézik. A szakszerű leírata készítői befejezték tudományos értékű munkájukat. Most kiállításokon, tárlatokon, legfőképpen pedig publikációkban szeretnők kama-tozva látni a nagy kincset. CZAKÓ.

MŰVÉSZETI TÁRGYAK VÉDELME FRANCIAORSZÁGBAN. A francia képviselőház július hó 17-én törvényjavaslatot fogadott el, amelynek célja a francia ingó művészeti tárgyaknak védelme és a nemzet részére való biztosítása. Az új törvény elrendeli, hogy a Franciaországon található s magánosok tulajdonában levő összes művészeti tárgyak, amelyeknek fenntartása történelmi, művészeti vagy nemzeti szempontból kívánatos, pontosan összeírandók. Ezeket a leírata foglalt és nyilvántartott művészeti tárgyakat ezentúl az ország határára túl elszállítani nem szabad. A szépművészetek miniszterének joga van a tárgyakat a szükséghez képest restauráltatni és javíttatni. — Ilyen okos törvény nálunk is elkélne, mert idegen ügynökök rendszeresen összevása-

rolják és külföldre szállítják a máris — sajnos — nagyon megfogyott művészeti kincseket, s ha idejekorán nem védekezünk ezek elkótyavetyélése ellen, nemsokára alig lesz számbajövő művészeti tárgyunk.

ÁLLAMI MŰGYŰJTEMÉNYEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA BAJORORSZÁGBAN. Ez a hosszú című bizottság körülbelül megfelel a mi Műemlékek orsz. bizottságának, ennél azonban jóval nagyobb hatásköre van. 6—8, három évre kinevezett tagból áll, s hatáskörébe tartoznak az állami műgyűjtemények csaknem összes ügyei, még a személyi és belső adminisztratív dolgok is. A gyűjtemények rendezése, konzerválása, beszerzése, múzeális építkezések, a látogatási idő megállapítása, katalógus, leltár, szolgálati szabályzat, fontosabb állások betöltése, mind ennek a bizottságnak, mint legfelsőbb indítványozó fórumnak, hatáskörébe tartoznak. Tagjait műtörténészek, művészek és műbarátok sorából jelölik ki s elnöke maga a miniszter vagy az általa kijelölt helyettes.

Az állami vásárlásokat hat szakbizottság intézi az uralkodó jóváhagyásával. Mindezekben a központi képtár igazgatója elnököl s tagjai mindenkor szakemberek, kik ezt a tisztséget 2 évig viselik. Különös alkalmakkor, midőn nagyobb gyűjtemények megszerzéséről van szó, megfelelő szakbizottság alakítható, mely a vásárlás tekintetében határoz.

AZ ÚJ ÉVAD AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRÁBAN. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola Könyvtára f. év szeptember hó 15-én nyílt meg. A könyvtár hétköznapokon (hétfő kivételével) d. e. 10—12 és este 6—8-ig; vásár- és ünnepnapokon d. e. 10—12-ig van nyitva. Bejárat nappal: Üllői-út 33. és este: Kínizsi-utca 31. sz. alatt.

A könyvtár az iparművészet minden ágában bő anyagot nyújt s mint szakkönyvtár egyedül, mely felöleli az építészeti, szobrászati, festészeti, ornamentika és a régi és modern iparművészet ágait. A hazai és külföldi folyóiratok nagy száma a legmodernebb irányzatokat szakonként képviselik az iparművészetben. A könyvtár mindennemű használata: beiratkozás, ruhatár stb. teljesen díjtalan.

Az elmúlt 1908/9. évadban állandó látogatásra jogosító igazolványt 478-an váltottak, kik foglalkozásukra nézve a következőképen oszlottak meg:

Iparművészettel egyetemesen foglalkozó látogatók: műszaki rajzoló (24), mérnök (6), tanár (5), tanító (10), író és hírlapíró (7).

Iparművészettel szakszerűen foglalkozó növendékek és hallgatók: iparművészeti iskolai növendék (105), más ipariskolai tanulók (66), műegyetemi hallgató (19), festő-növendék (1), mintarajziskolai és rajztanárképző-iskolai növendék (15), szak- és műhelyrajziskolai növendék (2).

Építészettel foglalkozók: építész (4), építész-gyakornok (2).

Szobrászattal foglalkozók: szobrászművész (14), szobrászsegéd (4).

Festészettel és dekoratív festészettel foglalkozók: festőművész (10), díszítő festő (7), szobafestő (3), szobafestősegéd (9), címfestő (2), címfestősegéd (3), üvegfestősegéd (2).

Graffikus- és sokszorosító-művészettel foglalkozók: nyomdász (1), nyomdászsegéd (6).

Textil-iparral foglalkozók: műhímző (2), szabó (1), szabósegéd (1), varrónő (2).

Faiparral foglalkozók: asztalos (2), asztalossegéd (10), kádársegéd (1).

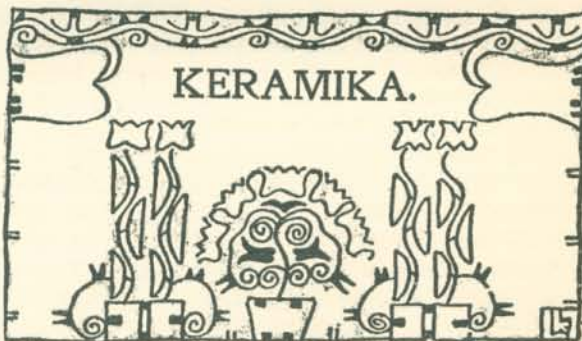
Könyvkötészet és bőrmunkával foglalkozók: könyvkötősegéd (3), bőrdíszműves (1).

Nemes- és más fémekkel foglalkozók: ötvös (1), ötvössegéd (2), vésnök (2), vésnökstanonc (1), lakatos (3), kovácstanonc (1), rézöntősegéd (1).

Foglalkozásra nézve nem iparművészeti szakkal foglalkozó látogatók: ügyvéd (1), hivatalnok (28), gyáros (3), műszerész (3), hentessegéd (2), kőművestanonc (2).

Egyetemi hallgatók és egyéb fő- és középiskolai tanulók: joghallgató (9), bölcsészethallgató (16), orvostanhallgató (10), felső kereskedelmi iskolai tanuló (10), gimnáziumi tanuló (17), reáliskolai tanuló (13), polgári iskolai tanuló (3).

A könyvtárnak az 1908/9. évben 6764 látogatója volt.

A KERAMIKA A VENEZIAI KIÁLLÍTÁSON.

A „Magyar Iparművészet“ már foglalkozott a magyar művészetnek a velencei nagy nemzetközi kiállításon való szereplésével és foglalkoztak vele egybűtt is, nem annyira tartalma, értéke, mint inkább újonnan felépült, sok vitát provokált hajléka révén. A tartalma — a benne kiállított képek és szobrok — annál kevésbé kellett itthon nagyobb érdeklődést, mert hiszen nem mondott semmi újat, valamennyi műtárgy régi ismerősünk, részben múzeumokból, részben tárlatokról. Ismerősünk az iparművészeti anyag is, és annak jelentékenyebb része, Zsolnay keramikai gyűjteménye. Ezzel a részlettel kapcsolatosan azonban mégis érdemes talán felfigyelni valamit, ami a magyar ház körül folyt vitában szinte elkerülte a figyelmet. Azt, hogy a Zsolnay-vázák révén olyan látalatt aratott a magyar keramika, amelyre büszkék lehetünk.

A velencei tárlat elsősorban a világ festőművészeinek, azután graffikusoknak, szobrászoknak találkozóhelye. Az iparművészet úgyszólván csak mint „térkitöltés“ szere-

pel és maga az olasz sajtó is csak másodsorban foglalkozott a magyar osztálynak a többihez képest esősebb kollekciójával, bár a teljes elismerés hangján. Meg lehet állapítani azonban, minden, a művészet terén mellőzendő nemzeti elfogultság nélkül, hogy a siker sokkal nagyobb, mint a milyenek külső jelei.

Zsolnay úr mindnyájunk mestere — mondotta egy olasz agyagipari gyáros. És aki érdeklődött a modern iparművészet ez egészen originális termékeinek hatása iránt, ugyanezt az elismerést hallhatta, Fradeletto úrtól, a kiállítás főtitkárától, kezdve minden nézőig, aki csak megállott a magyar kiállítás üvegszekrényei előtt. A Zsolnay-gyűjteményben természetesen a híres eoziintárgyak dominálnak és az olaszok lelkes jelzőkkel adóznak a pompásan megformált és kifürkészhetetlen titkú fém-színekben ragyogó vázák szépségének. Hiszen igaz, olasz keramika is akad a kiállításon, de ez a dicsőséges múltú művészet mai formájában egyáltalában nem tart igényt arra, hogy csak össze is hasonlítsák az egyenként műzumi darabokból álló magyarral. A nagy csarnok hatalmas termekben összesen két cég képviseli az olasz agyagművészetet: a Firenze közelében dolgozó Chini és a velencei Vivante. Az előbbinek művészi igazgatója Galileo Chini festőművész, ugyanaz, aki a nagy csarnok kupolatermének pompázó, buja, nagy tudásra valló, de túlságosan bőbeszédű és nem eléggé egységes dekorációit tervezte. Vázái ellenben a szerényebb szabadíszek nívóján maradnak. Egyszerű agyag-edények, fayence-edények, fehér mázas, illetőleg többnyire szürkés, kékes, sárgás árnyalatú kőagyag-alapon, kék, vonalas zománcdíszekkel.

Alakjukban nem törekszik a mesterük feltűnő originalitásra és szerény többnyire a vonalas dísz is, bár sohasem izléstelen. Vannak nagy, fémfényű dekorációval tarkított edényei is, sem nem eléggé precíz, sem nem eléggé dísztingvált rajzzal és mázzal. A velencei Vivante büszkén nevezi saját specialitásainak kis fehér, mázatlan fayence-alapon, kevés sötétkék zománcal dekorált vázáit. Ez a két, igen egyszerű és igen ismert szín valóban egészen jól hat együtt, de az edények mázatlan volta semmi előnyt nem biztosít, az anyagnak vagy hideg, cukorszerű, vagy lágy, szétmorzsolással fenyegető külsőt kölcsönöz. Azonkívül sablonos formákat hoz létre Vivante korongja és ornamentikája is csupán a kezűgyesség határát éri el. Vannak azután kiállításra alig való tanyérai, a másodkézből való szecesszióval vesze-

delmes próbálkozások, viszont egyszerű eszközökkel egészen jól kiállított falborító lapok.

Az olasz közönség előtt a Chini név nagyon népszerű, főképen az említett kupolateremdekoráció révén. A művész keze, illetőleg irányító ízlése, meg is látszik a vázákon, de hiányzik az apró tárgyakba való odaadással, szeretettel teljes elmerülés. Mindemellett sorra kelnek el a Chini-vázák, még pedig, a rájuk akasztott papírlapocskák tanúsága szerint, tíz-húsz példányban. Meglepően olcsók ugyanis. Nem szabad a Zsolnay-vázákkal összehasonlítani, hiszen azok évtizedes kísérletek szülotteit és nyilván alig kaphatók a kiválóbbak másodpéldányokban is, nem hogy tucatszámra. Volt azonban alkalmunk megfigyelni idehaza, hogy a mi művészeink egyszerű és sokszorosítható munkáért, a tervekért, a forgalmi árak három-négyszeresét kérték — és a munka, a név ellenére, nem kelet. Az olaszok ellenben, akiket, manapság, nem lehet kiváló ízléssel megvádolni, kapkodnak az olyan cserepek után, mikre a megszokott, alacsony, hat-tíz-húsz lírás árakért, ráadásul a jól csengő Chini-nevet is megkapják.

A kiállítás főépületében ezzel le is zárul a majolikasorozat. A bajor pavillonban egy-két zsinas szobrocscsa — nem szorosabban vett iparművészeti tárgy. A szorgalmas kutató csak az angol pavillonban akad még valamire. Igaz, hogy itt aztán leveheti a kalapját. Mint ahogyan — legfőbb dicséret gyanánt — Signor Fradeletto mondotta: a magyarral egyenlőjű kis remekműveket mutatnak be a The Pilkington's és a Ruskin művek. Eozinszerű, fémfényű mázakkal és pompásan összehangolt tiszta színek tömegével dekorált majolikák váltakoznak. A legtöbbnek díszét nem az ornamentika, hanem maga a máz-technika, annak színe és anyaga adják. De ahol rajzolni kell, ott is mesterek. Végtelenül ötletes és az alakhoz kitűnően alkalmazkodó például annak a vázának a rajza, amelyet szerencsés szemmel választottak ki a budapesti Szépművészeti Főiskola számára.

Egy sorban állani az angolokkal, akik már csaknem évszázados szervezett munkával és, ami a fő, óriási vagyonok árnyában fejlesztik a modern iparművészetet: ez az eredmény becses, megnyugtató és biztató. Azaz megnyugtató lesz, mihelyt tanulságokat vonnak le belőle. Mihelyt alaposan megvizsgáljuk — ennek ezúttal nem volna helye — mi emelte ki művészetünk egy ágát olyan magaslatra, hol, messzi vele egy helyről eredő társai fölött, a leggazdagabb, tehát a legerősebb országok művészetével együtt halad.

LENGYEL GÉZA.

Ötven évig kell a művésznek tanulnia, míg megtanulja, mire képes és további ötven évig, hogy megtanulja mire nem képes és azután még ötven évig, hogy átvizsgálja és áttanulja, hogy tulajdonképpen mit akar és végül még háromszáz évig dolgoznia, hogy mindazt, amit akar megvalósítsa: és ha megvalósította, akkor sincs se égen, se földön semmi érdeke, semmi haszna.

(BURNE JONES.)

Az egység szempontjából az alkotásnál minden részlet egyaránt fontos, akár csak a számtani feladatoknál, akár hozzáteszed, akár elveszed a legkisebb egységet is, az eredmény már hamis. (CONSTABLE.)

Kell, hogy a művészetben teljesen tudományos értékű szabályok is legyenek, mert ilyen törvények vannak a természetben is. (RODIN.)